

Būs jābūt elastīgiem

Sociālā dienesta vadītājs **AINĀRS JUDEIKS**, rezumējot galvenos akcentus sociālajā budžetā, atzīmē, ka paredzēts liels pieaugums sociālajiem pabalstiem un pakalpojumiem, tajā skaitā arī pašvaldības iniciatīvas pabalstiem.

Ainārs Judeiks skaidro, ka strādājot pie jauniem novada saistošajiem noteikumiem un budžeta sagatavošanas, vērā tika ņemta labākā pieredze līdzšinējos novados un Labklājības ministrijā izstrādātais minimālais sociālo pakalpojumu grozs pašvaldībās. Budžetu ietekmēja trīs galvenie "vaļi": pabalstu pieaugumi un izlīdzināšana, jaunu pabalstu ieviešana novadā; sociālo pakalpojumu vienādošana un jaunu pakalpojumu ieviešana; algu izlīdzināšana Sociālā dienesta darbiniekiem. Piemēram, sociālajiem darbiniekiem atšķirība starp lielāko un mazāko darba samaksu mēnesī apvienotajos novados ir 212 eiro, sociālās palīdzības organizatoriem – 92 eiro.

Sociālajam budžetam no Cēsu novada kopējā budžeta atvēlēti 9%. Pieaugumu -583 tūkstošus eiro - Ainārs Judeiks vērtē kā lielu lēcienu: "Apvienojoties septiņām pašvaldībām, paņēmam labāko, kas bija līdzšinējos novados. Bijušajos novados pieeja bija ļoti dažāda, visus sociālos pakalpojumus, dažādos pabalstus apkopojām lielā tabulā, redzējām situāciju, vērtējām, vienādojot atbalsta veidus, dažviet ko ieviešot arī no jauna." A. Judeiks skaidro, ka samazināti tikai daži pabalsti. Piemēram, apbedīšanas pabalstu, ko piešķir par aizgājēju, dažos novados piešķir visos gadījumos, bet šobrīd tiek sniegts gadījumos, ja Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras izmaksātā apbedīšanas pabalsta summa nepārsniedz 500 eiro.

Ieskatoties Cēsu novada soci-

ālajā budžetā, redzams, ka pabalsti paredzēti ne tikai iedzīvotājiem ar trūcīgā un maznodrošinātā statusu, bet arī audžuģimenēm, aizbildņiem, bāreņiem, cilvēkiem ar invaliditāti, atsevišķi pabalsti arī daudzbērņu ģimenēm, vienatnē dzīvojošiem senioriem. Vairāki, kam galvenokārt atbalsts virzīts, A. Judeiks skaidro: "Mūsu pamatdoma ir tāda, ka palīdzībai ir jābūt mērķtiecīgākai. Viens ir trūcīgie un maznodrošinātie, kam valsts paredzējusi obligāto atbalstu, bet arī pašvaldība var noteikt mērķgrupas: cilvēkus ar invaliditāti, daudzbērņu ģimenes, bāreņus vai audžuģimenes. Vairāk nekā citus gadus esam papildinājuši atbalstu audžuģimenēm, aizbildņiem, aizgādņiem."

Tajā pašā laikā Ainārs Judeiks atzīst, ka summa sociālajā budžetā, ko veido obligātie pabalsti un kas ir uz pašvaldības pleciem, nebūt nav maza: "Labi, ka valdība, piemēram, ir sapratusi nepieciešamību no valsts budžeta kompensēt mājokļa pabalstus un segs pusi no nepieciešamības. Pašvaldībai būs ietaupījums un papildu finanses, ko izmantot atbilstoši aktuālajām vajadzībām."

Sociālais budžets nav akmeņi kalns. A. Judeiks saka: "Nav tā, ka stingri turamies pie rāmjiem, kā viss finansējums sadalīts. Ja jūtam, ka kādam mērķim viss paredzētais nav nepieciešams, bet, piemēram, sadaļā "Vides pielāgošana" ir liels pieprasījums, dome budžeta grozījumus apstiprina. Mums būs jābūt elastīgiem, jāmonitorē situācija, ja jūfīsim, ka kaut kur kaut kas "deg", jāuzrunā domes vadība, aicinot veikt budžeta grozījumus – sākotnēji sociālajā budžetā, bet, ja netiekam galā, tad kopējā budžetā. Tas ir normāls process, kam iesim cauri arī šogad."

Lai saņemtu sociālos pakalpojumus un pabalstus, cilvēkam jāiesniedz iesniegums. Katrs var iz-

vēlēties sev pieejamāko variantu. Ikvienā novada pagastā ir sociālā darbinieka pieņemšanas dienas, pie ēkām, kur atrodas klientu apkalpošanas centrs, parasti ir arī pastkastīte, kur var iemest sociālajam dienestam adresētu informāciju. Iesniegumu var atstāt pastkastītē, nodot apvienības pārvaldē vai nosūtīt vienotajā e-pastā, parakstīt ar elektronisko parakstu.

Sociālā dienesta vadītājs Ainārs Judeiks skaidro, ka kovids iemācīja strādāt attālināti: "Bet līdz ar to darbs ir koncentrētāks un mērķtiecīgāks. Arī, ja cilvēkam ir kādas neskaidrības un nepieciešama palīdzība iesnieguma uzrakstīšanā, var zvanīt uz dienesta norādītajiem numuriem. Šobrīd ļoti daudzi zvana un prasa informāciju arī par mājokļa pabalstiem, darbinieki ir diezgan noslogoti, sniedzot informāciju pa tālruni."

Ir situācijas, kad Sociālais dienests pats informē konkrētu cilvēku par iespējām saņemt kādu atbalstu. Visbiežāk, ja ģimene vai pilngadīgie nonākuši krīzes situācijā un Sociālais dienests saņem informāciju no skolas, ģimenes ārsta vai policijas, tiek veikta pirmreizējā apsekošana dzīvesvietā, un tad sociālie darbinieki izstāsta gan par iespējamajiem sociālajiem pakalpojumiem, gan informē par pabalstiem, uz kuriem persona varētu pretendēt. Iesniegumu cilvēks uzreiz var uzrakstīt un iedot sociālajam darbiniekam, ko tālāk nodot kolēģiem, lai cilvēkam nav papildus tam jāvelta laiks. Ainārs Judeiks skaidro: "Tā ir horizontālā sadarbība starp Sociālā dienesta nodaļām. Tāpēc arī dienestā ir nodaļu darbinieku kopīgās sapulces, kur tiek sniegta informācija, kas var būt noderīga arī šādos gadījumos." □

Ko domes sēdē deputāti teica par sociālo budžetu

Sociālo budžetu var iedalīt četros blokos: valsts noteiktajā atbalstā; atbalstā cilvēkiem, kuri nonākuši grūtībās; sociālajos pakalpojumos; kā arī pašvaldības iniciatīvas pabalstos. Pirms šī gada pašvaldības budžeta apstiprināšanas domes sēdē, prezentējot sociālo budžetu, novada domes priekšsēdētājs Jānis Rozenbergs uzsvēra, ka ir paveikts milzīgs darbs, kas ir tuvu pabeigšanas stadijai, jo visi sociālie pabalsti un pakalpojumi ir izlīdzsvaroti, izņemot vienu - skolēnu brīvpusdienu piešķiršanu, kas paliks diskusijai pavasara sesijā.

Pēc budžeta prezentēšanas deputāts Hardijs Vents vērsa uzmanību uz to, vai tas, kas paredzēts un pielāgots lielam vairumam, ir ieguvums visiem, piemēram, lauku iedzīvotājiem: "Pazuodējam pakalpojumus, ko lauku novadi sniedza saviem iedzīvotājiem, sākot ar ilggadniekiem un beidzot ar to pašu skolēnu ēdināšanas pakalpojumu." Viņš aizrādīja, ka vēl arvien nav iespējams dot skaidru signālu skolēnu vecākiem, cik klases saņems brīvpusdienas.

Domes priekšsēdētājs uzsvēra, ja kāds norāda uz iespējamām zaudējumiem, ir svarīgi konkrēti pateikt, kuri pakalpojumi zuduši vai plāno pazust: "Vienīgais, ko sadzirdēju - ilggadnieku sveikšana -, bet par šo jautājumu un kārtību, kā to darīt, sociālajā komitejā un domes sēdē vienojamies, jo novados šī prakse atšķirās. Turklāt jāapzinās, ka arī lielajā novadā tie vairs nav 10 vai 50 ilggadnieki,

bet jau simtos un ir nepieciešams arī resurss, lai sveikšanu organizētu. Bet mēs kopīgi vienojamies par šo kārtību, kādā sveicam ilggadniekus. Tāpēc negribētu piekrist, ka kādi pakalpojumi zūd, sociālajā blokā visi pakalpojumi tieši ir pilnveidoti uz augšu." Hardijs Vents te piebilda: "Iepriekš novados līdzīgām aizvest cilvēku uz slimnīcu, ja bija tāda vajadzība. Šajā brīdī šī sadaļa mums ir izzudusi. Ja pārvaldēs būtu palikušas tās pašas vecās tradīcijas, tas būtu izdarāms uz priekšdienām un to noteikti būtu novērtējuši mūsu seniori, tajā skaitā ilggadnieki."

Savukārt domes priekšsēdētāja vietnieks, deputāts Ainārs Šteins atgādināja: "Protams, gribētos, ka viss esošais paliek un tiek pielīdzināts tikai uz augšu. Bet, ja viss saglabājas, tad kaut kur citur ir jāsamazina - vai izglītībai, vai kam citam -, jo naida jau nekur klāt nenāk."

Izlīdzināšana nozīmē ne tikai pielīdzināšanu augstākā pakāpē, bet kaut kur arī piekāpšanos un akceptēšanu nedaudz samazināt. Vienojoties par pabalstu, uzsākot mācības, redzējām, ka vienā novadā tie bija 50 eiro, citur nebija vispār. Tagad esam vienojušies, ka visiem būs 30 eiro. Manuprāt, tas ir godīgi. Ja paceltu uz 50 eiro, tad kādai citai funkcijai ir jāņem nost. Administratīvi teritoriālā reforma pirmajā gadā nedod ietaupījumu, nenes naudu, tas ir finansiāli smags periods visām pašvaldībām." □

PIEREDZE

Skaidrāki nosacījumi, pieejamāka un plašāka atbalsta sistēma

Madonas novadā jau pirmajā administratīvi teritoriālās reformas posmā (2009.gadā) apvienojās Madonas pilsēta un 14 pagasti, veidojot vienu no lielākajiem Latvijas novadiem. Pašvaldībai bija izaicinājums izstrādāt vienotu sociālo atbalstu visā teritorijā. Madonas novada Sociālā dienesta vadītāja Ilze Farneste "Druva" skaidroja, ka sociālo dienestu apvienošanās vienā lielākā novadā vērtē pozitīvi, uzsverot ieguvumus no vieniem saistošajiem noteikumiem un lielākām atbalsta iespējām.

Ilze Farneste: "Līdz ar apvienošanās kopīgi tika izstrādāti vienoti saistošie noteikumi par sociālo palīdzību un pakalpojumiem. Laika gaitā Sociālais dienests paplašinājās, arī sniegto pakalpojumu klāsts. Līdz ar vienotu sistēmu visā novadā arī darbiniekiem daudzdas lietas ir daudz vieglāk saprast un izdarīt. Apvienojoties lielais dienests atbild par saimnieciskajiem jautājumiem, bet sociālie darbinieki

pārvaldēs – par metodiku un sociālo darbu. Tomēr gana daudz lēmumu atbilstoši likumam un saistošajiem noteikumiem gan tad, gan arī tagad ir iespējams pieņemt katrā pārvaldē uz vietas, piemēram, sociālais darbinieks var apstiprināt trūcīgā statusu mājāsaimniecībai.

Apvienojoties ir skaidrāki nosacījumi, kā arī atbalsta sistēma ir pieejamāka un plašāka. Ieguvēji ir gan pilsēta, gan lauki, jo visi esam vienotā sistēmā, tāpēc kļūva pieejams lielāks dažādu speciālistu, tai skaitā arī psihologu, atbalsts. Nebija sajūtas, ka mazāks pagasts tiek mazāk sadzirdēts, drīzāk tieši izjutām, ka beidzot ir kāds, kas par tevi tur lielāku rūpi un ir tāds drošais atbalsts. Savukārt katrs pagasts ienāca ar savu pievienoto vērtību, ar to, kas pagastā sociālajā jomā bija īpaši attīstīts. Piemēram, mums Liezērē bija izveidoti sociālie dzīvokļi. Tie ir nepieciešami un joprojām ir arī lielajā novadā." □

FAKTI

SOCIĀLAIS BUDŽETS

Fakti par budžetu

* No paredzētajiem 81 666 896 eiro izdevumiem 2022. gada pamatbudžetā visvairāk izdevumu ir izglītībai, ekonomiskai darbībai, kā arī teritoriju un mājokļu apsaimniekošanai. Ceturtajā vietā ir sociālā aizsardzība, kam paredzēti 7 366 742 eiro.

* Izdevumi sociālai aizsardzībai ir lielāki nekā kultūrai, atpūtai un reliģijai, kam atvēlēti 6 199 268.

* Vienu eiro sadalot pa funkcijām, 40 centi ir izglītībai, bet sociālai aizsardzībai - 9 centi (tai skaitā pensionātiem un bāriņtiesai), atpūtai, kultūrai, reliģijai - 8 centi.

* Kopējais pieaugums sociālajā budžetā ir 583 tūkstoši eiro.

Vislielākais pieaugums pabalstiem

Mājokļa pabalsts – pieaugums 35 procenti.

Medicīnisko izdevumu apmaksai trūcīgām un maznodrošinātām personām – 150 eiro vienas personas mājāsaimniecībai, 300 eiro vairāku personu mājāsaimniecībai. Pieaugums – 37%. Līdz šim summas novados bija ļoti atšķirīgas – 70, 90, 140, 142, 150 eiro. Šāds pabalsts paredzēts arī vientuļiem vienatnē dzīvojošiem vecuma vai invaliditātes pensijas saņēmējiem, kuru pensija nepārsniedz 500 eiro mēnesī.

Pieaugums – 16%.

Pabalsts mācību gada uzsākšanai trūcīgā un maznodrošinātā mājāsaimniecībā esošiem bērniem (iepriekš bija tikai trīs novados) pieaugums divas reizes – 30 eiro vienai personai, kā arī bāreņiem un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem, audžuģimenēm un aizbildņiem – pieaugums vairāk nekā četras reizes. Bērniem ar invaliditāti vai daudzbērņu ģimeņu bērniem – pieaugums divas reizes.

Vienādots **bērņa piedzimšanas pabalsts** – 200 eiro par katru bērnu, pieaugums 24%. Līdz šim novados summas bija dažādas – 71,14 eiro, 100, 107, 145, 150, 200.

Jauni pabalsti

Sociālai rehabilitācijai – budžetā paredzēti 3300 eiro.

Sociālai rehabilitācijai bāreņiem – 7600 eiro.

Pabalsts audžuģimenei, kad tajā ievieto bērnu; personai, kuru ieceļ par bērnu aizbildni – pavisam paredzēti 2100 eiro.

Pabalstiem aizbildņiem par pienākumu pildīšanu – paredzēti 34 tūkstoši eiro.

Pabalsti par aizgādību – kopā paredzēti 24 120 eiro.

Vides pieejamības nodrošināšanai personām ar kustību traucējumiem – kopējā pieejamā summa 15 tūkstoši eiro.

Jauns pakalpojums

Sociālā rehabilitācija bērniem ar funkcionāliem traucējumiem – tam paredzēti 28 500 eiro.

Vienādoti pabalsti

Līdz ar ATR vienādots sociālais atbalsts visā novadā, tai skaitā mājokļa, GMI, mācību, medicīnas, rehabilitācijas sociālie pabalsti (tiem paredzēti 365 719 eiro). Pabalsti grūtībās nonākušiem bērniem - rehabilitācijai, mācībām, apģērbam, audžuģimenēm, aizbildņiem, mājoklim (86 450 eiro). Bērņa piedzimšanas, mājokļa pielāgošanai, mācību uzsākšanai, medicīniskajiem izdevumiem, aizgādņiem, no ieslodzījuma iznākušai personai (179 180 eiro). Sociālie pakalpojumi - ilgstoša prombūtne, sociāla rehabilitācija bērniem, bezdarbniekiem, pašpalīdzības grupas, ģimenes asistenti (930 015 eiro).

Lappusi sagatavojusi **IVETA ROZENTĀLE**

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA "Cēsu Druva".